

İnternet ve çocuk pornografisi

Seda Çağlar*
Sevim Savaşer**

Özet

Erişkinler için olduğu kadar çocuklar için de büyük bir eğlence, iletişim ve eğitim kaynağı olan internetin kullanımı ve erişimi gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. İnternet, çocukların dünyayı keşfetmeleri, öğrenmeleri ve eğlenmeleri için mükemmel bir ortamdır. Ancak, çocukların interneti kullanırken yasal olmayan, şiddet ve cinsellik içeren sitelere erişimi, tehlikeli insanlarla iletişime geçmesi başta gelen riskler arasında yer alır. İnternetin ve gün geçtikçe gelişen teknolojinin çocuk pornografisi üretimini ve dağıtımını kolay ve ucuz hale getirdiği bilinen bir gerçektir. Ülkemiz için çocuk pornografisi konusunda mücadelede; bir plan oluşturulması ve toplumun bu konuda bilinçlendirilmesinin gerekliliği üzerinde fikir birliği vardır. Giderek artan internet kullanımı ve çocuklar için söz edilen riskler, hemşirelere yeni bir sorumluluk yüklemektedir. Hemşireler; toplumu, özellikle aileleri ve çocukları güvenli internet kullanımı konusunda bilgilendirmek durumundadırlar. Bu derlemede internet üzerinden çocuk pornografisi ile mücadelede yasal düzenlemeler, çocuk pornografisine zemin hazırlayan nedenler ve çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerine değinilmiştir.

Anahtar kelimeler; çocuk; çocuk pornografisi; internet; internet güvenliği; hemşire.

* İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD. Araştırma Görevlisi, sedac@istanbul.edu.tr

** sevimsavas@gmail.com

Internet and child pornography

Abstract

Nowadays, internet use and access is becoming increasingly common as a great entertainment, communication and educational resource for children as well as for adults. Internet is a perfect environment for children, for exploring the world, learning and having fun. However, accesses to illegal sites that contain violence and sexuality, and contact dangerous people are among the particular risks for children using the internet. It is a known fact that, internet and developing technology make the production and distribution of child pornography cheaper and easier. There has been consensus on the need of creating a plan and increasing the awareness in the community for the fight against child pornography. Because of the increasing internet use and the risk for children mentioned, nurses got new responsibilities. Nurses have to inform society, especially families and children, about safe internet use. In this review, legal regulations about the fight against child pornography on the internet, the reasons that lay the ground for child pornography and their negative effects on children has been addressed.

Key words; child; child pornography; internet; internet safety; nurse.

Giriş

Çocuk pornografisi genel olarak; bir çocuğun gerçek veya kurgulanmış herhangi bir cinsel aktivite içinde ya da vücudunun belli yerlerinin cinsel amaçla gösterilmesi olarak tanımlanır (Polat, 2006; Bilgin, 2008). İnternet üzerinden çocuk pornografisinde, pornografik görüntüler internet sitesinden kullanıcının kişisel bilgisayarına taşınabilir veya elektronik posta ile alınabilir/gönderilebilir.

Tarihsel açıdan bakıldığında, çocuk pornografisi toplumu özellikle de aileleri rahatsız eden bir konu olmuştur. Son yıllarda internet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte çocukların internet ortamında sözel ve görsel olarak cinsel tacize uğradıkları ve bu eylemlerin kontrol altına alınabilmesi için konunun sıkça tartışıldığı görülmektedir (McCabe, 2000). Günümüzde çocuklar internet aracılığıyla cinsellik içeren görüntüleri maddi bir sorumluluk altına girmeden ve yalnızca tek bir tıklamayla elde edebilmektedir. Günümüzde çocuk pornografisi ile ilgili ürünleri üreten ve dağıtan, bundan gelir sağlayan kişilerin sayısı da gün geçtikçe artmaktadır (APAS, 2003; Özata, 2006).

Çocuklarla cinsel ilişkiye girmek isteyen erişkinler (pedofil diğer adıyla sübyancı), çocukların sık kullandığı sohbet odalarına girmekte ve bu sırada karşılaştıkları çocuklara erotik fotoğraflar göndererek gerçek ortamda da buluşma teklifi yapmaktadırlar. Pornografi ile ilgilenen her kişi pedofil olarak tanımlanmamaktadır. Cinsel suç işleyenlerin yalnız %30'unun pedofil olduğu bildirilmektedir (Semerci, 2006).

İnternet ve çocuk pornografisine yönelik sayısal veriler

Son 20 yıla ait veriler incelendiğinde, 1.2 milyon çocuğu etkilediği ve yılda 2.4 milyar dolardan daha fazla getirisi olduğu tahmin edilen çocuk pornografisinin zamanla artış gösterdiği ve çocuk pornografisi ürünlerini üreten, dağıtan suç örgütlerine internet kullanımının yaygınlaşmasıyla destek sağlandığı bildirilmektedir (Campagna & Poffenberger 1988; McCabe, 2000). Günümüzde 25 milyondan fazla çocuğun internette saatlerce sörf yaptığı, her dört çocuktan birinin pornografi sitelerine girdiği ve bu sayfalara ilk giriş yaşının 11 olduğu saptanmıştır (Polat, 2006; Şahin, 2007; Analay & Gülşen, 2007). Yapılan bir çalışmada, özellikle ileri ergenlik dönemindeki erkek çocukların evdeki bilgisayarları ile günde 4 saatten fazla zaman geçirdikleri (Shields & Behrman, 2000), en çok arama yapılan 200 anahtar sözcüğün 82'sinin pornografi ile ilişkili olduğu ve 2003 yılı itibarıyla internet üzerinde bulunan sitelerin %12'sinin pornografik siteler olduğu (The Word Tracker Report, 2003; Bisette, 2003), bu sitelerin yarısından fazlasının ABD'de bulunduğu, en hızlı artışın

Rusya’da olduğu belirtilmektedir (Analay & Gülşen, 2007). Günümüzde merkezi İngiltere’de bulunan Avrupa Birliği’nin desteklediği “İnternet İzleme Vakfı”; internet üzerinden çocuk istismarının 2003–2007 yılları arasında 4 kat arttığını, çocuk pornografisi içeren 3.000 sitede 10.700 bireysel internet adresinin tespit edildiğini, istismar edilen çocukların % 80’inin kız, % 91’inin 12 yaş altında olduğunu tespit etmiştir (Carr, 2001; Uzunay & Koçak 2005).

Türk İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2009 yılında yapılan “Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması” sonucuna göre; Türkiye’de 16-74 yaş hane grubunun %34.3’ünün internet kullandığı ve bu bireylerin %59.7’sinin her gün internete girdiği görülürken, bilgisayar ve internet kullanımının en yaygın olduğu yaş grubunun 16-24 yaş grubu olduğu ve erkeklerde (%48.6) internet kullanımının kadınlara (%28) göre daha yaygın olduğu belirlenmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu-TÜİK, 2009). Türkiye’de internet kullanımının hızla yaygınlaştığı dikkate alındığında diğer ülkelere paralel olarak çocuk pornografisinin de artması beklenen bir durumdur.

Çocuk pornografisi ile ilgili yasal düzenlemeler

Çocuk pornografisinin internette yaygınlaşmasının engellenmesi için dünya çapında birçok girişimde bulunulduğu, fakat internetin takip edilemezlik ve sınırları aşma özelliğinin olması, ülkelerin çocuk pornografisi tanımları arasında farklılık olması, yetişkin pornografisi ile çocuk pornografisinin ayırımının tam yapılmamış olması ve ülkeler arasındaki kanunsal farklılıklar nedeniyle ortak işbirliğinin sağlanamadığı bildirilmektedir (Polat, 2006; Bilgin, 2008).

Türkiye tarafından 1990 yılında imzalanan ve 27 Ocak 1995 tarihli resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne Birleşmiş Milletler tarafından “çocuk satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisiyle ilgili protokol ilave edilmiştir. Ek protokol Türkiye’de de Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kabul edilerek 09 Mayıs 2002’de Resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ek protokolü imzalayan ülkelerde çocuk pornografisi tamamen yasaklanmıştır. (Resmi Gazete, 2002; Uzunay & Koçak 2005; Polat, 2006).

Türkiye’de özellikle en korunmasız ve etkilenen grup olan çocukların haklarının korunmasını güvence altına almak için çocuk pornografi ürünleri ile (VCD veya DVD) yakalananlar Türk Ceza hükümleri uyarınca yargılanmakta ve ceza almaktadırlar. Bu konu ile ilgili 12.10.2004 tarihli resmi gazetede yayınlanan Yeni Türk Ceza Kanununun 226. Maddesi aşağıdaki gibidir;

- Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten, bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten, bu ürünleri, içeriğine vakıf olunabilecek şekilde satışa veya kiraya arz eden kişi, **altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır,**
- Bu ürünlerin içeriğini basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlanmasına aracılık eden ya da çocukların görmesini, dinlemesini veya okumasını sağlayan kişi, **altı yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır,**
- Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları kullanan kişi **beş yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır,**
- Bu ürünleri ülkeye sokan, çoğaltan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, ihraç eden, bulunduran ya da başkalarının kullanımına sunan kişi, **iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır** şeklinde ifade edilmiştir.

Yasal Düzenlemelerin uygulanmasına yönelik Türkiye Emniyet Teşkilatı'nda da düzenlemeler yapılmıştır. Emniyet Teşkilatı'nda bilişim ile ilgili ilk olarak, 1982 yılında Bilgi İşlem Daire Başkanlığı ve buna bağlı olarak 1997 yılında Bilişim Suçları Bürosu kurulmuştur. 2001 yılında bu büronun adı İnternet ve Bilişim Suçları Şube Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir. Bu birim dışında da diğer daire başkanlıkları altında Bilgi İşlem Şube müdürlükleri bulunmaktadır. Birimler kendi görev alanlarına giren konularda bilişim suçları ile mücadele etmektedirler. Ayrıca merkez teşkilatı içinde bir Bilgisayar Suçları ve Bilgi Güvenliği Kurulu ve Üst Kurul oluşturulmuştur. 2001 yılında Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı ile Birleşmiş Milletler tarafından ortaklaşa kurulan TADOC (Turkish International Academy Against Drug and Organized Crime- Türkiye Uluslar arası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi) bünyesinde de Bilişim Suçları Araştırma Merkezi oluşturulmuştur. Bilişim Suçları Araştırma Merkezi bilişim suçları ile mücadelede, ilgili birimlere yön göstermek amacıyla akademik destek niteliğinde çalışmalar yapmaktadır. Ayrıca büyük illerde de bilgi işlem büroları kurulmuş olup bilişim alanında karşılaşılan sorunlar ile ciddi anlamda mücadele edilmeye başlanmıştır (İlkılıç, 2008)

Çocuk pornografisine zemin hazırlayan nedenler

Çocuğun cinsel olarak sömürülmesinin en önemli nedeninin ekonomik yoksulluk olduğu, pornografi sektöründe çalıştırılan çocukların büyük kısmının aile içi şiddete ve cinsel istismara maruz kalan ve çoğu zaman evden kaçan çocuklar olduğu, sokakta fiziksel ve cinsel istismara uğradığı ve zamanla fuhuş sektörüne itildiği bilinmektedir. Bu risk, ailesiyle birlikte kalan ancak sokakta çalıştırılan çocuklar için de geçerlidir. Aynı şekilde annesi fuhuş sektöründe olan çocuklar veya küçük yaşta zorla evlendirilen çocuklar için de risk büyüktür (Polat, 2006).

İnternete hızlı ve rahat erişim çocuk pornografisinin yayılmasını ve ticaretini kolay hale getirmektedir. Ülkemizde internet kullanıcılarının %80'inin ağa, internet kafelerden ulaştığı göz önüne alındığında internet kafelerdeki denetimlerin yetersiz olması çocuk pornografisinin yaygınlaşmasını kolaylaştıran nedenler arasında sayılabilir. Ayrıca anne-babaların internet kullanımına yabancı olmaları ve çocuklarını denetleyememeleri çocuk pornografisini oluşturan nedenler arasında sayılmaktadır (Uzunay & Koçak, 2005, Polat, 2006). Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde 2003 yılında 15 yaş ve üzeri çocuğu olan 16.014 ebeveyn üzerinde yapılan çalışma raporunda; ebeveynlerin %49'unun çocuğunun internet kullanmadığını, yalnızca %2'sinin çocuklarının internet kafeye gittiğini belirtmeleri anne-babaların çocuklarının internet kullanımı konusunda yetersiz bilgiye sahip olduklarını düşündürmektedir (European Opinion Research Group, 2004). İngiltere'de Ekonomik ve Sosyal Araştırma Konseyi'nin yapmış olduğu bir araştırmada ebeveynlerin, çevrimiçi hizmetlerde, özellikle çevrimiçi pornografi konusunda daha sıkı kanunlar ve düzenlemeler getirilmesini, okullarda çocuklara bu konuda rehberlik hizmeti verilmesini, kendilerine yardımcı olacak öneriler getirilmesini, daha gelişmiş teknolojiye sahip filtreleme sisteminin geliştirilmesini istedikleri belirlenmiştir (Livingstone & Bober, 2005).

Pornografinin çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri

Çocuklar yaptıkları veya karşı karşıya kaldıkları eylemlerin anlamlarını tam olarak bilemediklerinden bazıları istismara uğradıklarının farkında olmazlar. Bununla birlikte çocukların fiziksel ve duygusal olarak güçlü olmamaları, yetişkinler tarafından cinsel istismarlarının devam etmesine neden olabilir (Bahar, 2006).

İnternet üzerinde zararlı içeriklerle erken yaşta karşılaşmanın çocukların ve gençlerin gelişiminde çeşitli olumsuz etkilere neden olduğu belirtilmektedir (Stock, 2004). İngiltere Sağlık Departmanı tarafından 1999 yılında yapılan bir araştırmada, cinsel istismara maruz

kalan çocukların %50 sinde depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, davranış bozuklukları meydana geldiği, yine bu çocukların %59'unda intihar düşüncesi, %66'sında ise duygusal ve davranışsal problem belirtileri olduğu saptanmıştır (Jones & Ramchandani, 1999; Iyavar, 2004). Bu durumun olumsuz etkileri yetişkin yaşlarda da devam edebilir. Yüksek düzeyde kaygı, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, yetişkinlerle sosyal ve cinsel ilişkilerde sorunlar ileri yaşlarda karşılaşılan sorunların başında gelmektedir. Ayrıca araştırmalar, çocuk mağdurların yetişkin yaşlarda suç işleme oranlarının yüksek olmasına dikkat çekmektedirler (Iyavar, 2004; Stock, 2004; Bahar, 2006).

Sonuç

Ülkemiz için çocuk pornografisi konusunda mücadelede; bir plan oluşturulması ve toplumun bu konuda bilinçlendirilmesinin gerekliliği üzerinde fikir birliği vardır. Fakat halen çocukların zararlı içeriklere erişmesi veya bu tür amaçlarla kötüye kullanımı ile ilgili çeşitli sıkıntıların söz konusu olduğu bildirilmektedir. Bu kapsamda (Uzunay & Koçak, 2005; Canbek ve Sağiroğlu, 2007);

- Çocuk pornografisine ilişkin çalışmalara ağırlık verilmeli,
- İlgili kurum ve kuruluşların konuya daha fazla önem vermeleri sağlanmalı,
- Eğitimci ve ebeveynler konuyla ilgili olarak bilgi sahibi olmalı/bilgi birikimlerini arttırmalı,
- Çocuk ve gençler konuyla ilgili olarak eğitilmeli,
- Okullarda, çocuk ve gençlere internet üzerinde karşı karşıya kalabilecekleri cinsel istismardan korunma yolları hakkında bilgi verilmeli, bu bilginin eğitim sistemi dışında kalan gençlere ve ebeveynlere de yayılması sağlanmalıdır.

Giderek artan internet kullanımı ve çocuklar için söz edilen riskler, hemşirelere de yeni görev ve sorumluluklar yüklemektedir. Hemşireler; toplumu, özellikle aileleri ve çocukları güvenli internet kullanımı konusunda bilgilendirmek durumundadırlar.

Bu konunun gelecekte daha büyük tehdit oluşturmasını önlemek için tüm kurum ve kuruluşların işbirliği içinde çalışması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Analay, C. & Gülşen, R. (2007). Bilişim Suçları İçinde Çocuk Pornografisi ve Mücadele Yöntemleri. Erişim: 12.08.2008, www.turkhukuk sitesi.com
- American Psychiatric Association Statement-APAS, (2003). "APA Statement: Diagnostic Criteria for Pedophilia. Erişim: 20.07.2008, http://www.psych.org/news_room.cfm

- Çağlar, S., Savaşer, S. (2010). İnternet ve çocuk pornografisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>
-
- Bahar, H.İ. (2006). Çocuk Pornografisi ve İnternet. Erişim: 12.05.2008, www.usakgundem.com
- Bilgin, M. (2007). Türkiye’de ve Dünyada Çocuk Pornosu ile İlgili Hukuki Durum. Erişim: 12.10.2008, www.muratbilgin.av.tr
- Bisette, D.C. (2003). Internet Pornography Statistics: 2003. Erişim: 08.10.2008, <http://healthymind.com>
- Canbek, G. & Sağıroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve Gençlerin Bilgisayar ve İnternet Güvenliği. *Journal of Polytechnic*, 10 (1), 33-39.
- Campagna, D. & Poffenberger, D. (1988). *The Sexual Trafficking of Children: an Investigation of the Child Sex Trade*. Dover, MA (Ed): Auburn House.
- Carr, J. (2001). Theme Paper on Child Pornography. 2nd World Congress Against the Commercial Sexual Exploitation of Children, Yokohama (17-20 December 2001).
- European Opinion Research Group. (2004). “Illegal and harmful content on the internet”. Candidate Countries Eurobarometer. Erişim: 02.01.2008, http://ec.europa.eu/information_society
- İlkılıç, T. (2008). Ülkemizde Karşılaşılan Bilişim Suçları. Erişim: 26.02.2009, www.bilisimhukuku.org
- Iyavar, C. (2004). The Harmful Effects of Children. Erişim: 03.12.2008, www.fpbprochild.org.za
- Jones, D.P.H. & Ramchandani, P. (1999). *Child Sexual Abuse, Informing Practice Research*. UK Department of Health. Radcliffe Medical Press. Tavistock Centre, London.
- Livingstone ,S. & Bober, M. (2005). *UK Children Go Online*. Economic and Social Research Council. Erişim: 08.10.2008, <http://www.citizenonline.org.uk>
- McCabe, K.A. (2000). Child Pornography and The Internet. *Social Science Computer Review*, 18 (1), 73-76.
- Özata, G. (2006). Çocuk Pornosu Zanlıları Pedofil Olmayabilir. Erişim: 26.02.2009, www.bianet.org
- Polat, O. (2006). Çocukların Cinsel Sömürüsü. Erişim: 10.07.2008, www.sokakcocuklari.net
- Resmi Gazete (09.05.2002). Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun.
- Semerci, B. (2006). Hukuki ve Kronolojik Açından Çocuk Pornografisi Paneli. Erişim: 01.03.2009, www.hukukinet.org
- Stock, F. (2004). The Harmful Effects on Children of Exposure to Pornography”. Canadian Institute for Education on The Family. Erişim: 08.10.2008, <http://www.cief.ca/pdf/harmpornography>
- Şahin, F. (2007). İnternet ve Çocuk İstismarı. Sosyal Pediatri Günleri “Basın Yayında Çocuk Sağlığı Sempozyumu” 24 Ocak 2007, Bildiri Özetleri.
- The Word Tracker Report, (2005). “The Top 200 Long-Term Keyword Report”. Erişim: 08.10.2008, www.word-tracker.blogspot.com
- Türkiye İstatistik Kurumu-TÜİK, (2009). Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Anketi. Erişim: 16.11.2009, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri>.
- Uzunay, Y., & Koçak, M. (2005). İnternet Üzerinden Çocuk Pornografisi ve Mücadelede Yaşanan Sıkıntılar. *Turkish Journal of Police Studies*, 7 (1), 97-116.